Artykuł pochodzi ze strony: www.piw-czestochowa.pl
Adres artykułu: www.piw-czestochowa.pl/artykuly/55

Wścieklizna - zasady postępowania

Wścieklizna - zasady postępowania

Wścieklizna, a kontakt z podejrzanym zwierzęciem:

Chorować i źródłem zagrożenia mogą być wszystkie ssaki. Najczęściej dot. to dzikich zwierząt (lisy, jenoty, wilki, szczury, piżmaki, kuny, ale też nietoperze, jeże), zwierząt domowych (psy, koty), czy tzw. „zwierząt ofiar" (bydło, sarny, itp.).

Nie notowano, by ptaki ryby, płazy, gady stanowiły zagrożenie w związku ze wścieklizną.

W przypadku pogryzienia człowieka przez zwierzę należy pozwolić, aby krew przez jakiś czas swobodnie wypływała z rany, przemyć ranę wodą z mydłem, zdezynfekować ranę, nałożyć opatrunek oraz zgłosić się do lekarza pierwszego kontaktu.

Trzeba podkreślić, że sytuacja epizootyczna w powiecie częstochowskim w aspekcie wścieklizny jest dobra i dlatego zaprzestano szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie. Udało się to osiągnąć dzięki rosnącej świadomości i odpowiedzialności ludzi szczepiących swoje zwierzęta i dzięki prowadzeniu szczepień lisów wolno żyjących.

Ostrożność należy zachować podczas każdego kontaktu z dzikim czy obcym zwierzęciem. Zabezpieczenie w postaci rękawic jest wskazane choćby ze względu na możliwe choroby pasożytnicze, zakażenia bakteryjne czy grzybicze. Konieczny jest zdrowy rozsądek, ostrożność i spokój, a nie działania histeryczne czy agresywne. Każde brutalne i nieludzkie postępowanie względem kotów, psów, czy innych zwierząt to postępowanie wbrew zapisom art. 6 ust. 1a i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 572) i może skutkować zgłoszeniem na Policję na mocy art. 35 ww. ustawy. Zdrowe, dzikie zwierzę unika zazwyczaj kontaktu z człowiekiem. Jednak lisy, jenoty, dziki przyzwyczajone do łatwo dostępnej bazy pokarmowej coraz częściej wkraczają do miasta. Tym samym zdarza się, że nie okazują strachu przed człowiekiem.

Wścieklizna jest niezwykle groźną chorobą. W przypadku ekspozycji człowieka na wirusa obecnego w ślinie chorego zwierzęcia, jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliźnie, a w szczególnych przypadkach podanie immunoglobuliny przeciw wściekliźnie. Taka profilaktyka przynosi bardzo dobre efekty.

Decyzja o podjęciu szczepień ludzi p/wściekliźnie zawsze poprzedzona jest wnikliwym wywiadem epidemiologicznym, w którym należy rozważyć: rodzaj ekspozycji, gatunek zwierzęcia (dzikie, domowe) oraz okoliczności towarzyszące ekspozycji.

W każdym przypadku ekspozycji na zakażenie należy dążyć do poddania obserwacji weterynaryjnej „podejrzanego" zwierzęcia, albo też poddania padłego lub zabitego (z nakazu Powiatowego Lekarza Weterynarii) zwierzęcia badaniom w kierunku wścieklizny – co często pozwala wykluczyć wściekliznę, a tym samym nie uruchamia wdrożenia szczepień.

Zgodnie z literą prawa właściciele psów zobowiązani są zaszczepić je przeciwko wściekliźnie w terminie 30 dni od dnia ukończenia przez zwierzę 3 miesiąca życia, a następnie nie rzadziej niż co 12 miesięcy od dnia ostatniego szczepienia (zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1075).

W myśl art. 85 ust. 1a.* ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1075).

„Kto:

1) uchyla się od obowiązku ochronnego szczepienia psów przeciwko wściekliźnie, a w przypadku wprowadzenia obowiązku ochronnego szczepienia kotów przeciwko wściekliźnie – od tego obowiązku,

– podlega karze grzywny."

Zarówno jednak i koty, i tchórzofretki można w trosce o ich i swoje bezpieczeństwo poddać szczepieniom. Uczula się, że do osiągnięcia wystarczającego poziomu immunizacji u zwierzęcia musi upłynąć okres, który jest zależny m.in. od rodzaju użytej szczepionki. Zawsze jest on wskazany przez jej producenta. Przez ten czas zaleca się ograniczenie kontaktu szczepionego zwierzęcia z innymi. Przypominam, że szczepieniom poddawane są zwierzęta zdrowe, najlepiej wcześniej odrobaczone.

Gdy pies lub kot jest znany i znany jest jego właściciel, łatwo ustalić, czy poddawany był regularnym szczepieniom.

Zwierzę regularnie szczepione nie zachoruje i przyjmuje się, że nie stanowi zagrożenia, ani dla innych zwierząt, ani dla ludzi. Mimo to każde zdarzenie należy zgłaszać do właściwego miejscowo Powiatowego Inspektoratu Weterynarii. Dochodzenie epizootyczne prowadzone jest przez inspektorów weterynaryjnych lub przez urzędowego lekarza weterynarii. W przypadku pokąsania człowieka lub innego rodzaju kontaktu np. ze śliną czy krwią zwierzęcia, szczególnie bezpańskiego lub dzikiego, bezwzględnie konieczne jest ustalenie, czy zwierzę było chore. W każdym przypadku Powiatowy Lekarz Weterynarii decyduje o ewentualnej konieczności przeprowadzenia obserwacji zwierzęcia, np. gdy nie można udokumentować faktu jego zaszczepienia, gdyż zwierzę mogło mieć kontakt ze zwierzęciem dzikim itd. Ponadto, należy zauważyć, że Komisja Europejska wydała rozporządzenie delegowane 2020/689, które uzupełnia rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 *w odniesieniu do zasad dotyczących nadzoru, programów likwidacji choroby oraz statusu obszaru wolnego od choroby w przypadku niektórych chorób umieszczonych w wykazie i niektórych nowo występujących chorób (Dz.U. UE L 174/211 3.6.2020).*

W rozporządzeniu tym w art. 34 ust. 2 lit. d wprowadzono następujący przepis:

„Jeżeli właściwy organ uzna to za niezbędne, nakazuje: zastosowanie środków, o których mowa w art. 35, gdy zwierzę z gatunku umieszczonego w wykazie rani osobę lub inne zwierzę bez uzasadnionej przyczyny i w sprzeczności z jego normalnym zachowaniem lub w ciągu 10 dni wykazywało niewytłumaczalną zmianę zachowania, po której nastąpiła śmierć."

Art. 35 ww. rozporządzenia brzmi następująco: *„W przypadku podejrzenia wystąpienia zakażenia wirusem RABV właściwy organ:*

a) prowadzi dalsze dochodzenia, by potwierdzić lub wykluczyć występowanie choroby;

b) nakazuje wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zakresie przemieszczania lub uśmiercania przypadków podejrzenia, by chronić ludzi i zwierzęta przed ryzykiem zakażenia do czasu uzyskania wyników z dochodzeń;

c) nakazuje wprowadzenie wszelkich środków zmniejszających ryzyko uzasadnionych w celu ograniczenia zagrożenia dalszego przenoszenia wirusa RABV na ludzi lub zwierzęta."

Obserwacja prowadzona jest przez Inspektorów Weterynaryjnych lub wyznaczonych Urzędowych Lekarzy Weterynarii we wskazanym zakładzie leczniczym dla zwierząt lub w miejscu zamieszkania właściciela zwierzęcia. Właściciel zwierzęcia nie ponosi kosztów za przeprowadzenie obserwacji lekarsko – weterynaryjnej i wydanie wyniku obserwacji.

Obserwacja taka w przypadku np. psa trwa najczęściej 15 dni od momentu ekspozycji, czyli potencjalnego kontaktu człowieka z wirusem zawartym w ślinie zwierzęcia. Powiatowy Lekarz Weterynarii wskazuje w decyzji administracyjnej, której stroną jest właściciel zwierzęcia, który lekarz jest upoważniony do jej przeprowadzenia w pierwszym, piątym, dziesiątym i piętnastym dniu od pokąsania. Jeśli po zakończeniu obserwacji zwierzę nie wykazuje żadnych niepokojących objawów, nie wykazuje odchyleń od normy klinicznej, to wynik takiej obserwacji jest ujemny, czyli pozytywny i dla pokąsanego, i dla zwierzęcia. Oznacza, że w momencie pokąsania, nie było wirusa wścieklizny w ślinie zwierzęcia.

Jeśli zwierzę poddawane obserwacji padnie w jej trakcie, kierowane jest na badania, które wykażą bezsprzecznie, czy wścieklizna była, czy nie była przyczyną śmierci zwierzęcia.

Prowadzona procedura obserwacji sprawdza się. Dlatego jeśli do pokąsania doszło np. dwa miesiące wcześniej, a zwierzę - sprawca (nawet bezpańskie) jest zdrowe, nie należy się obawiać o swoje zdrowie.

Informację o szczepieniu psa lub kota można uzyskać od właściciela zwierzęcia. Dowód stanowi zaświadczenie o szczepieniu psa przeciwko wściekliźnie. Zgodne jest ono z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2004 r. *w sprawie wzoru i szczegółowego sposobu prowadzenia rejestru psów zaszczepionych przeciwko wściekliźnie oraz wzoru zaświadczenia o szczepieniu psa przeciwko wściekliźnie* (Dz. U. z 2004, Nr 160, poz. 1672). Każdy właściciel zobowiązany jest do jego posiadania. Gdy właściciel nie chce takiego zaświadczenia okazać, można zwrócić się do Straży Miejskiej, Gminnej lub Policji. Poświadczeniem jest również odpowiedni wpis w paszporcie dla zwierzęcia domowego. Informację o szczepieniu prócz tego można uzyskać we wskazanym przez właściciela zwierzęcia zakładzie leczniczym dla zwierząt. Dobrze jest podać miesiąc, w którym dokonano szczepienia zwierzęcia - wg deklaracji właściciela.

W przypadku pokąsania przez zwierzę lub kontaktu ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę należy udać się do lekarza pierwszego kontaktu, który w razie potrzeby: zaopatrzy miejsce zranienia, wdroży profilaktykę przeciw tężcową, skieruje do poradni profilaktyki wścieklizny w celu ustalenia ewentualnych wskazań do szczepień przeciw wściekliźnie.

Szczepienia przeciw wściekliźnie u osób nieuodpornionych wykonywane są w 5 dawkowym cyklu szczepień tj. w dniu 0, 3, 7, 14 i 28. Dawkowanie jest takie samo dla dzieci i osób dorosłych. Szczepionka podawana jest tylko domięśniowo w mięsień naramienny u dorosłych, a u dzieci w mięśnie okolicy przednio - bocznej uda. Jednocześnie z pierwszą dawką lub do 7 dnia od podania pierwszej dawki szczepionki lekarz może zalecić podanie swoistej

immunoglobuliny ludzkiej przeciw wściekliźnie.

Można się wstrzymać z rozpoczęciem szczepień ochronnych przeciw wściekliźnie do chwili wykluczenia lub potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia, o ile jest możliwe przeprowadzenie badania zwierzęcia wykazującego np. neurologiczne objawy lub poddanie badaniu pośmiertnemu zwierzęcia podejrzanego o wściekliznę. Podobnie jest w przypadku poddania obserwacji weterynaryjnej trwającej zwykle przez 15 dni zwierzęcia „podejrzanego", z którym osoba narażona miała styczność (psa, kota, lisa, jenota, czy drobnego ssaka).

W przypadku rozpoczęciu cyklu szczepień przeciw wściekliźnie i otrzymania w międzyczasie ujemnego wyniku obserwacji lekarsko – weterynaryjnej lub ujemnych wyników badań laboratoryjnych przeprowadzonych przez Zakład Higieny Weterynaryjnej, lekarz medycyny może podjąć decyzję o ich przerwaniu.

Jeżeli ponownemu narażeniu uległa osoba uprzednio już szczepiona przeciwko wściekliźnie (w ramach szczepień przed – lub poekspozycyjnych) podaje się tylko dawki przypominające szczepionki przeciwko wściekliźnie według cyklu szczepienia przypominającego wskazanego przez producenta szczepionki.

Lekarskie badania kwalifikacyjne w celu ustalenia wskazań do szczepień i szczepienia poekspozycyjne przeciw wściekliźnie na terenie powiatu częstochowskiego wykonywane są w:

- Oddział Obserwacyjno- Zakaźny Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Częstochowie ul. PCK 7 – pawilon D (nr tel. 34 367 3827). Oddział zakaźny świadczy usługi całodobowo (obowiązuje skierowanie wydane przez lekarza), bez skierowania lekarza udzielane są świadczenia w stanach nagłych, związane z wypadkiem, stanem zagrożenia życia oraz w przypadku decyzji o przymusowej hospitalizacji.

Ostatni przypadek wścieklizny u człowieka w Polsce zgłoszono w 2002 roku- zgon 28-letniego mężczyzny (woj. podkarpackie), w wywiadzie brak informacji o pokąsaniu przez zwierzę, od pierwszych objawów choroby do zgonu upłynęło 18 dni. Natomiast pierwszy po 14 latach śmiertelny przypadek wścieklizny u człowieka w Polsce miał miejsce w 2000 roku. Zmarła na wściekliznę 59-letnia mieszkanka woj. warmińsko - mazurskiego, pogryziona w opuszkę palca przez własnego kota. Kobieta zmarła po miesięcznym okresie wylęgania choroby. Żadna z osób, które zachorowały na wściekliznę nie została poddana zarówno postępowaniu profilaktycznemu jak i poekspozycyjnemu

SCHEMAT POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU POKĄSANIA CZŁOWIEKA PRZEZ ZWIERZĘ

